

Jasmina Šepetavc

**Roman Kuhar in David Paternotte (ur.):
Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality.
Rowman & Littlefield International, Ltd., Lanham, Maryland in
London, 2017 (trda vezava)/2018 (mehka vezava).
292 str. (ISBN 978-1-78348-999-2), 38,54 EUR**

Zbornik *Anti-Gender Campaigns in Europe: Mobilizing against Equality* stanje sodobne Evrope opisuje tragično natančno. Knjiga gre onkraj svojega naslova in fokusa na spol oz. pokaže, da je zasebno še kako politično in da je postalo v zadnjih letih verjetno najmočnejše mobilizacijsko orodje skrajne desnice. Delo je tako v prvi vrsti izjemno potrebno mapiranje nacionalnih in mednarodnih kontekstov, v katerih so skupine, ki se borijo proti t. i. »ideologiji spola«, vzniknile, dobile družbeno pozornost in uspele bolj ali manj vplivati na družbeno-politično vzdušje v posameznih evropskih državah. Knjiga predstavi dvanajst študij primera, ki temeljijo na analizah zgodovinskih, političnih in kulturnih dejavnikov vzpona opisanih konservativnih skupin. Opisane študije zajemajo Avstrijo, Belgijo, Hrvaško, Francijo, Nemčijo, Madžarsko, Irsko, Italijo, Poljsko, Rusijo, Slovenijo in Španijo. Dve poglavji sta namenjeni urednikoma, ki v uvodu bralce sistematično vodita skozi temeljne vsebinske poudarke, v zaključnem poglavju pa vsa poglavja sintetizirata v primerjalni analizi med državami. Čeravno imamo večji del knjige opravljen s posameznimi nacionalnimi analizami, vsi avtorji opozorijo na pomembnost mednarodnih povezav nacionalnih skupin. Ključen prispevek knjige je opozorilo, da posameznih dogodkov ne smemo gledati izolirano, jih pripisati posameznim državam (ki jim radi pripišemo še pejorativno vrednost »zaostalega« Balkana ali Vzhoda); s tem bi gibanja proti »ideologiji spola« resno podcenjevali. Poanta, poskuša pokazati zbornik, ni le v spremembi družbenega ozračja v posameznih državah, ki je v zadnjih letih omogočila, da se je denimo sredi središča Ljubljane lahko vrtel film proti splavu, da je francoska legalizacija istospolnih porok vzpodbudila množične proteste po francoskih mestih ali da je boj proti »ideologiji spola« v Rusiji naletel na vsesplošno javno odobravanje in našel svoj prostor v akademski sferi. Srž argumenta zbornika, ki bralko najbolj pretrese, je mednarodna usklajenost akcij, neverjetna prilagodljivost in organiziranost njegovih ključnih akterjev, ki v razprševanju homofobnih, transfobnih in seksističnih diskurzov uporabljajo vedno nove strategije, tehnologije in zaveznitva, ki so v tistem trenutku najbolj smotrna.

Konservativne skupine, opisane v posameznih študijah primerov, trdijo, da se borijo proti t. i. »ideologiji spola«, ki navadno zajema boj proti spolni enakosti in pravicam LGBT oseb, bolj specifično proti splavu, umetni oploditvi, nadomestnemu materinstvu, istospolnim porokam, posvojitvi otrok za istospolne pare, spolni vzgoji v šolah in učenju študij spolov v akademskem okolju ipd. Kot nekomu, ki je odraščal v poosamosvojitveni Sloveniji in v medijih skozi leta poslušal teorije zarote o komunističnih bunkerjih v spalnem naselju ljubljanskih Murgel – podoba, ki jo je zabavno »potrolal« Lovro Matič v

svojem epskem stripu Sokol in golobica –, se je ideja skrivnih sestankov in skupin, ki sprevačajo demokratične temelje, vedno zdela nekoliko bolj na strani fikcije kot realnosti. A pričujoči zbornik pokaže, da te skupine zares obstajajo, le da so se v paranoji pred tem, da bi »gejevski«, »feministični« ali »komunistični« lobi »dosegel svoje« – v kontekstu paranoičnega diskurza je to po navadi izbris spola, »preveč« emancipirane ženske, sprevačanje otrok v brezspolne homoseksualce in splav za vse – oblikovale ravno na desnici. Definicije »ideologije spola« se berejo kot fiktivna blodnja – sploh če si predstavljamo, kot si predstavljajo nekateri od skrajno konservativnih aktivistov, da feministični lobi vodi Judith Butler – če ne bi bile tako resne in potentne: težava je namreč, da skrajno konservativni aktivisti v svojem diskurzu uporabljajo argumente, ki jim je težko oporekati. Kot je na primer teoretično pokazal že Lee Edelman v knjigi *No Future*, figura otroka, ki ga je domnevno treba zaščititi in je definiran kot »naša prihodnost«, v javnem političnem diskurzu zavzema posebno mesto onkraj možnosti kritike: »Otrok ostaja večni horizont vsake priznane politike, fantazmatski upravičenec vsake politične intervencije« (2004: 3). Te intervencije, pravi Edelman, pa so fiksirano heteronormativne, kar je najbolj vidno ravno pri anksioznosti glede odraščanja otroka, za katerega še ne vemo, ali bo odrasla_el v heteroseksualko_ca: ko skrajno konservativni aktivisti govorijo o zaščiti otrok, jih »ščitijo« pred homoseksualnostjo; ko govorijo, da gre za otroke, govorijo o specifični prihodnosti, ki jo Edelman imenuje »reproduktivni futurizem«, torej o ohranitvi specifičnega patriarhalnega in heteronormativnega reda v prihodnosti. Če bi nas zdravorazumski vzgib peljal v smer sklepa, da gre za nižje razrede, ki jih je zadnja ekonomska kriza najbolj prizadela in ki se poskušajo oklepiti še zadnjih družbenih privilegijev, primerjalna analiza pokaže, da stvari niso tako enoznačne. V Franciji na primer jedro aktivistov sestavljajo bogatejši konservativni katoliki, v Rusiji akademiki in celo nekaj milijarderjev. Niti ni enoznačna povezava med gibanji proti »ideologiji spola« in religijo: v večini opisanih primerov je pomembna akterka boja proti spolni enakosti in enakosti seksualnih manjšin nedvomno Rimskokatoliška cerkev, v Rusiji pa tudi Ruska pravoslavna cerkev. A če v Rusiji ni težave s polarizacijo med cerkvijo in javnostjo, ki se glede neenakosti za manjšine in ženske strinjata, pa se vidnost vpletanja RKC v skrajno konservativni aktivizem med državami razlikuje glede na javno (ne)zaupanje ljudi v RKC, ki so jo v zadnjih letih zajeli finančni škandali in razkritje množičnih zlorab otrok, žensk itd. Medtem ko na primer na Poljskem ali v Italiji Cerkev še vedno uživa ugled, so se drugod skrajno konservativne skupine namenoma »rebrandale« v civilna združenja »zaskrbljenih državljanov in staršev«, ki imajo v realnosti še vedno močne religiozne povezave. Cerkev tudi ni homogena združba, znotraj nje pa se bijejo boji med bolj konservativnimi in bolj liberalnimi strujami, nemalokrat ravno skozi mobilizacijo pod označbo »ideologije spola«. Zanimiva je tudi mnogovrstna uporaba islama v konservativnih diskurzih, ki jo avtorice_ji nakažejo, bi pa zahtevala verjetno svojo analizo: medtem ko se islamske organizacije v večini držav niso aktivno mobilizirale proti »ideologiji spola«, je v konservativnih diskurzih nekaterih držav islam poleg »totalitarizma spola« postavljen v prvo vrsto groženj evropskim vrednotam kot, paradokсно, ravno tisti, ki naj bi ogrožal enakost Evropejk in LGBT oseb, ki naj bi bile – ko je to politično priročno – pomembne evropske vrednote.

V času, ko pišem to recenzijo, je skrajno desna španska politična stranka Vox prvič vstopila v španski parlament s 24 poslanci. Isti teden je portal Open Democracy (Provost in Ramsey 2019) objavil podatke o madridski skupini CitizenGo, najbolj poznani po svojih spletnih kampanjah proti splavu, istospolnim porokam in spolni vzgoji mladostnikov, za katero se je izkazalo, da je mnogo več kot le manjša skupina v Španiji: organizacija naj bi s pomočjo skrajno konservativnih in bogatih ameriških in ruskih podpornikov (so)koordinirala ter finančno podpirala kampanje skrajne desnice v Evropi. Zakaj je to pomembno za pričujoči zbornik? Med prispevki, ki opisujejo in analizirajo stanje kampanj proti »ideologiji spola« v posameznih evropskih državah, najdemo tudi španski primer, v katerem Monica Cornejo in José Ignacio Pichardo Galán optimistično pišeta o razmeroma šibki mobilizacijski moči skupin, ki se borijo proti spolni enakosti, splavu, pravicah LGBT populacije in spolni vzgoji. To malo moč pripisujeta »popularnemu antiklerikalizmu«, ki so mu botrovali povezanost Cerkve in Francovega režima, množična sprejetost sekularnih vrednot in to, da stranke, ki se borijo proti »ideologiji spola«, nimajo predstavnikov na regionalni ali nacionalni ravni. Španija, ki je poleg Irske edina država z močno katoliško sredino in legalizirano poroko homoseksualnih parov ter je bila v času pisanja zbornika eden bolj spodbudnih primerov, utegne v prihodnjih letih postati učna demonstracija, da doseganje pridobljenih pravic za manjšine in ženske nikoli ni nepovratno.

Literatura

Edelman, Lee (2004): *No Future: Queer Theory and the Death Drive*. Durham in London: Duke University Press.

Provost, Claire in Adam Ramsey (2019): *Revealed: the Trump-linked 'Super PAC' working behind the scenes to drive Europe's voters to the far right*. Dostopno prek: <https://www.opendemocracy.net/en/5050/revealed-the-trump-linked-super-pac-working-behind-the-scenes-to-drive-europes-voters-to-the-far-right/> (27. 4. 2019).